

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

ID 2491

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок (бакалавр)	Назва освітньої програми	Фінанси, банківська справа та страхування (2024)
Тип програми	Освітньо-професійна	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет економіки та менеджменту (ФЕМ)	Кафедра	Каф. економіки та фінансів (ЕФ)

Викладач/викладачі

Артеменко Людмила Борисівна, канд. екон. наук, доцент, доцент, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	<p>Мета курсу – комплексне вивчення економічних відносин як форми суспільного виробництва, пізнання основ економічного життя людського суспільства, проблем раціонального та ефективного використання обмежених ресурсів з метою задоволення потреб суспільства; опанування економічних категорій, вивчення загальних основ, суті, методів пізнання та етапів виникнення економічної теорії, законів і принципів функціонування ринкової економіки, підприємництва, торгівлі, процесів відтворення та економічного зростання, державного регулювання, місця економіки України у світовому господарстві.</p> <p>Цілі курсу – сформувані у здобувачів освіти логіку сучасного економічного мислення та науково обґрунтованого світогляду; навичок аналізу реальних економічних процесів та ключових питань трансформаційних процесів з погляду нових світоглядних, концептуальних і теоретичних підходів економічного життя і науки, особливостей сучасного стану вітчизняної економіки.</p>
Формат курсу	<p>Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт та консультації; має супровід в системі електронного навчання університету А - Tutor, який включає структуру, контент, завдання і систему оцінювання.</p>
Компетентності ОП	<p>Інтегральна компетентність: здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування у професійній діяльності окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.</p> <p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.</p>
Програмні результати навчання з ОП	<p>ПРН1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв’язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. ПРН13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів. ПРН14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб’єктів.</p>
Обсяг курсу	<p>Очна (денна) форма здобуття освіти:</p> <p>Кількість кредитів ECTS – 4,0; лекції – 32 год.; практичні заняття – 16 год.; самостійна робота – 72 год.;</p> <p>Заочна форма здобуття освіти:</p>

	Кількість кредитів ECTS – 4,0; лекції – 8 год.; практичні заняття – 4 год.; самостійна робота – 108 год.;
Ознаки курсу	Рік навчання – 1; семестр – 1; Обов’язкова (для здобувачів інших ОП може бути вибірковою) дисципліна; кількість модулів – 2;
Форма контролю	Поточний контроль: Модуль 1, модуль 2, поточне опитування; тестування; презентації; виконання самостійних робіт; розв’язування задач. Підсумковий контроль: екзамен
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	Дисципліни економічного спрямування, які вивчалися в школі (Основи економічної теорії).
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	Мультимедійний проектор, комп’ютерне обладнання (комп’ютерний клас), особистий ноутбук.

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
<p>Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Предмет та функції економічної теорії. Економічні категорії та економічні закони. Методи пізнання економічних явищ та процесів.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 2. Виробництво та його фактори. Класифікація факторів суспільного виробництва. Суспільні потреби, економічні ресурси. Крива виробничих можливостей. Елементи та моделі економічних систем.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 3. Товарне виробництво – основа ринкового господарства. Умови виникнення та типи товарного виробництва. Товар та його властивості. Суть та функції грошей. Кредитні, «електронні» гроші. Суть закону грошового обігу. Рівняння І. Фішера. Інфляція: суть, причини виникнення, форми прояву та соціальні наслідки. Закон вартості та його функції. Економічні теорії вартості.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 4. Форми та відносини власності. Власність як економічна категорія. Форми власності. Методи приватизації в Україні.</p>	1,0	-
<p>Тема 5. Ринкова організація: зміст та структура. Суть та функції ринку. Структура та інфраструктура ринку. Поняття товарної та фондової біржі. Види випуску цінних паперів в Україні.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 6. Ціна і ринкова рівновага. Закон попиту та його графічне зображення. Фактори, що впливають на зміну в попиті. Закон пропозиції та його графічне зображення. Фактори, що впливають на зміну пропозиції. Механізм встановлення ринкової рівноваги. Рівноважна ціна. Поняття еластичності попиту і пропозиції.</p>	2,0	1,0
<p>Тема 7. Монополія та конкуренція. Монополія, її суть, причини виникнення та форми. Конкуренція як економічна категорія. Функції конкурентної боротьби. Форми та методи ринкової конкуренції: а) досконала та недосконала (монополістична, олігополістична); б) цінова та нецінова; в) недобросовісна; г) внутрішньогалузева та міжгалузева. Антимонопольна політика держави.</p>	2,0	1,0
<p>Тема 8. Підприємство та підприємництво. Поняття підприємництва та його принципи. Форми підприємницької діяльності в Україні: а) за</p>		

Теми занять, короткий зміст

<p>формами власності; б) за сферою підприємницької діяльності; в) за кількістю працюючих. Суть та види господарських товариств в Україні. Кругообіг фондів підприємства та їх структура. Витрати підприємства та їх класифікація. Поняття собівартості.</p>	3,0	1,0
<p>Тема 9. Розподіл доходів. Доход підприємства та його форми. Джерела утворення та економічна роль прибутку. Показники ефективності підприємництва. Заробітна плата: суть, функції, форми та системи. Рівні оплати праці. Ринок праці та проблеми зайнятості. Біржа праці. Форми безробіття. Закон А. Оукена. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.</p>	3,0	0,5
<p>Тема 10. Маркетинг та менеджмент. Альтернативні підходи визначення мети маркетингу. Концепції маркетингової діяльності. Суть, принципи та функції менеджменту. Методи прийняття управлінських рішень.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 11. Роль держави в ринковій економіці. Необхідність державного втручання та економічні функції держави. Форми, методи та цілі державного регулювання економіки. Концепції державного регулювання.</p>	1,0	-
<p>Тема 12. Фінансово-кредитна система. Суть, структура та функції фінансів. Державний бюджет: доходи та видатки. Дефіцит бюджету, державний борг та шляхи їх покриття. Роль податків в ринковій економіці, їх функції та класифікація. Суть, принципи та види кредиту. Банківська система. Система банків.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 13. Відтворення та економічне зростання на макрорівні. Сутність процесу відтворення, його елементи та види. Показники системи національних рахунків (ВВП, ВНП, ЧНП, НД, ОД). Поняття національного багатства та його структура. Суть та фактори економічного зростання. Поняття мультиплікатора .</p>	3,0	0,5
<p>Тема 14. Циклічність розвитку економіки. Причини економічних криз. Економічний цикл та його фази.</p>	1,0	-
<p>Тема 15. Світове господарство Закономірності формування, суть та організаційна структура системи світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин. Концепції світової торгівлі. Еволюція теорій світової торгівлі. Необхідність та проблеми інтеграції економіки України у світове господарство.</p>	2,0	0,5
<p>Тема 16. Міжнародна валютно-фінансова система Еволюція світової валютної системи. Валютні курси. Котирування та конвертованість валют. Форми державного валютного регулювання.</p>	2,0	0,5

РАЗОМ: 32 8

Практичні заняття (теми)	Годин	
	<u>ОФЗО</u>	<u>ЗФЗО</u>
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії. Тема 2. Виробництво та його фактори.	2,0	0,5
Тема 3. Товарне виробництво – основа ринкового господарства. Тема 4. Форми та відносини власності.	2,0	0,5
Тема 5. Ринкова організація: зміст та структура. Тема 6. Ціна і ринкова рівновага.	2,0	0,5
Тема 7. Монополія та конкуренція. Тема 8. Підприємство та підприємництво.	2,0	0,5
Тема 9. Розподіл доходів. Тема 10. Маркетинг та менеджмент.	2,0	0,5
Тема 11. Роль держави в ринковій економіці. Тема 12. Фінансово-кредитна система.	2,0	0,5
Тема 13. Відтворення та економічне зростання на макрорівні. Тема 14. Циклічність розвитку економіки.	2,0	0,5
Тема 15. Світове господарство Тема 16. Міжнародна валютно-фінансова система	2,0	0,5
	РАЗОМ: 16	4

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Опрацювання питань, які не виносяться на лекції:

1. Основні напрямки сучасної економічної теорії: інституціоналізм; кейнсіанство та його еволюція; неокласичний напрям.
2. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.
3. Теорії походження та природи грошей.
4. Ринок кредитних грошей в Україні.
5. Трансформація форм власності в перехідній економіці України.
6. Проблеми формування ринку цінних паперів в Україні.
7. Тіньовий ринок: механізми формування і функціонування, суперечності і соціально-економічні наслідки.
8. Сучасні монополії: суперечності, переваги й вади.
9. Роль антимонопольного законодавства України в забезпеченні добросовісної конкуренції.
10. Роль та проблеми становлення малого бізнесу в Україні.
11. Особливості ринку праці та проблеми зайнятості в Україні.
12. Номінальна і реальна заробітна плата, її динаміка та тенденції. Межі заробітної плати.
13. «Блакитні океани» в Україні.
14. Основні тенденції у розвитку банківської системи на сучасному етапі.
15. Шляхи збалансування державного бюджету України.
16. Рівень життя в умовах соціально- економічної нестабільності.
17. Фактори економічного зростання в ринкових країнах.
18. Місце і роль ТНК у світовому господарстві.
19. Проблеми та перспективи участі України у світових інтеграційних процесах.
20. Особливості функціонування Європейської валютної системи.

Інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: ЦУЛ, 2023. 532с.
2. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 270 с.
3. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є.. Теоретичні основи економічної політики: навчальний посібник. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 306 с.
4. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, І. В. Грабинська та ін. ; за ред. С. М. Панчишина і П. І. Островерха. Л.: Априорі, 2020. 648 с.
5. Економічна теорія: підручник / Забарна Є.М., Козакова О.М., Задорожнюк Н.О. К.: Гельветика, 2020. 412 с.
6. Економічна теорія: Підручник для вищої школи / за заг. ред. М.О. Соколова, М.І. Горлача. К.: Центр учбової літератури, 2017. 532 с.
7. Економічна теорія. Політекономія / В. Семененко, Д. Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. К.: Центр учбової літератури, 2019. 428 с.
8. Основи економічної науки / Н. Мацелюх, О. Розум, І. Максименко, М. Теліщук. К.: Центр учбової літератури, 2019. 324 с.
9. Економічна теорія. Політекономія / В. Семененко, Д. Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. К.: Центр учбової літератури, 2019. 428 с.
10. Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник. / Лисенко С.М., Ляшок Я.О. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 268с.
11. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Видавництво Ліра-К: 2020. 450 с.
12. Економічна теорія: підручник / В.Г. Чепінога ; Міністерство освіти і науки України. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 653 с.
13. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
14. Захарченко О. В., Барановська М. І., Козак Ю. Г., Курмиженко В. В. та ін. Основи економічної теорії: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 264 с.

Навчально-методичне забезпечення:

1. Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: Артеменко Л. Б. Тернопіль: ТНТУ. 2024. 90 с.
2. Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: Артеменко Л.Б. Тернопіль: ТНТУ, 2024. 51 с.
3. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Економічна теорія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання усіх форм навчання за освітньо-професійними програмами економічних спеціальностей / Укладач: Артеменко Л.Б. Тернопіль: ТНТУ, 2024. 42 с.

Додаткові джерела:

1. Артеменко Л., Мариненко Н., Крамар І., Гац Л. Продовольча безпека України в умовах військової агресії: стан та перспективи. //Соціально-економічні проблеми і держава (електронний журнал). 2023. Вип. 1 (28). С. 115-128.
2. Мариненко Н.Ю., Артеменко Л.Б. РІВЕНЬ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: МЕТОДИ ОЦІНКИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН. Нарощування

фінансово-економічного потенціалу суб'єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем: монографія / В. Левицький, С. Радинський, І. Кошкалда, А. Ряснянська та ін.; за заг. ред. О. Панухник / ФОП Паляниця В.А. Тернопіль, 2021. С.52 – 63.

3. Artemenko L. B. Alekseyenko L. M., Tulai O. I. DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE TRANSFORMATION OF THE GLOBAL FINANCIAL SECURITY SYSTEM: A THEORETICAL AND SOCIAL CONCEPT p. 344 – 364. «ЖИТТЯ НА ВІСТРІ: НАУКА. БІБЛІОТЕКИ. СУСПІЛЬСТВО»: монографія/ Life on the cutting edge: Science. Libraries. Society : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2025. 508 p.

4. Левицький В., Радинський С., Артеменко Л., Радинська С. ПІДПРИЄМНИЦТВО УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ С. 235 – 253. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія /за ред. д.е.н., проф.О. А. Сороківської. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. 593 с.

5. Lyudmyla, A., Oksana, T., Bohdan, F., Volodymyr, T., Viktoriia, T., Liudmyla, A. (2024). Informational Support for Communication of Reinvestment Recovery of the Economy. In: Alareeni, B., Hamdan, A. (eds) Technology: Toward Business Sustainability. ICBT 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 927. pp. 193–205. Springer, Cham

6. Базилюк А.В. Економічна теорія. Практикум: навчальний посібник / Базилюк А.В., Дерій Ж.В., Концева В.В., Хоменко І.О. К.: «Центр учбової літератури» 2020. 312 с.

7. Економічна теорія: Навч. посібник / За ред. С.І. Архієреєва. Харків: НТУ «ХП», 2020. 230с.

<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/131b7767-eb64-412b-8624-c743d2244846/content>

8. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. Ю. Федьковича. 2022. 368 с.

9. Гузенко І.Ю. Глобальна економіка: навч. посіб. М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2023.

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; виконання індивідуальних завдань та презентацій; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; екзамен. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі . Консультування передбачено як очно ,так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання екзамену відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.

Політика щодо академічної доброчесності

При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль		Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Теоретичний курс	Практичне завдання	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота				
15	20		20	20		15	10	
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів			
Тема 1,2	Практичне заняття №1	5	Тема 8, 9	Практичне заняття №5	5			
Тема 3,4	Практичне заняття №2	5	Тема 10, 11	Практичне заняття №6	5			
Тема 5,6	Практичне заняття №3	5	Тема 12, 13	Практичне заняття №7	5			
Тема 7	Практичне заняття №4	5	Тема 14, 15, 16	Практичне заняття №8	5			

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою, екзамен
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	Добре
67-74	D	Задовільно
60-66	E	Задовільно
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Затверджено рішенням кафедри ЕФ, протокол № 1 від «26» серпня 2024 року.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми канд. екон. наук, доцент кафедри ЕФ

Андрій КРУПКА